

Ce căuta Georges Marchais în România?

Sophie Coeuré, *Georges Marchais ou la fin des Français rouges*, Editions Payot & Rivages, Paris, 2025, 352 p.

În toamna anului trecut, a apărut o foarte interesantă biografie a liderului comunist francez Georges Marchais (1920-1997), scrisă de profesoara Sophie Coeuré, specialistă în chestiuni ruse. Volumul e bazat pe o solidă cercetare în arhive, în fonduri franțuzești, americane, rusești, dar și românești. Bibliografia cuprinde, de asemenea, ample surse de presă și peste 120 de lucrări consacrate temei abordate. În librăriile pariziene, cartea a fost vândută cu o banderolă pe care scria „Splendeur et déclin d'un grand parti de gauche”, teza politică a volumului fiind că Marchais e secretarul PCF care duce partidul la guvernare în 1981-1984, apoi contribuie la căderea

lui sau, altfel zis, la sfârșitul comunismului *à la française*, chiar dacă în anul când moare mai erau încă 220 de mii de francezi ce plăteau cotizația de membri.

Volumul e împărțit în cinci capitole: primul e consacrat tinereții liderului comunist, unul dintre cei 650 de mii de muncitori francezi trimiși să lucreze în Germania în timpul Ocupației; al doilea are ca obiect cariera în interiorul partidului, dar și felul cum și-a înțeles mandatul de deputat francez sau european ori prezența în mass media; al treilea capitol tratează legăturile lui Marchais cu lumea comunistă internațională; al patrulea insistă asupra conceperii unei căi franceze a comunismului și a modului în care secretarul general al PCF a gestionat-o între 1972 și 1994; ultimul capitol îl evocă pe militantul care a știut să se înfățișeze în interiorul formațiunii sale ca „onest” și „jovial”. Toate capitolele sunt pline de interes, iar pentru publicul de la noi – extrem de utile pentru înțelegerea unui tip de cultură politică de extremă stânga foarte diferită de cea din țările cu regimuri comuniste, inclusiv România. În scurta recenzie pe care v-o propun aici, voi insista asupra celui de-al treilea capitol, fiindcă el ne îngăduie să răspundem la întrebarea: ce căuta secretarul PCF în

România? De ce îl frecventa pe Ceaușescu?

Am menționat deja că volumul semnat de Sophie Coeuré folosește informații din arhivele românești. Mai precis, este vorba despre cinci dosare din fondul CC al PCR, aflat azi la Arhivele Naționale Istorice Centrale, câte unul din 1967, 1968 și 1974 și două din 1984. Autoarea mulțumește, între alții, profesorului Florin Țurcanu de la Facultatea de Științe Politice a Universității din București, pentru sprijinul acordat în documentarea privitoare la Ceaușescu și la conversațiile acestuia cu secretarul general al PCF. Marchais e liderul comuniștilor francezi 11 ani sub Brejnev, trei ani în vremea lui Andropov și Cernenko, șase ani în vremea când Gorbaciov e la putere și alți doi după dispariția URSS, iar dosarul său de la Moscova nu e accesibil, notează Coeuré, adăugând că nu e singurul caz și că mulți alți lideri din țările „frățesti” sunt încă protejați de succesorii sovietelor. În cazul analizat, interzicerea accesului la dosar face imposibil răspunsul la întrebarea dacă, așa cum a fost acuzat la un moment dat, Georges Marchais a urmat școala de cadre leninistă de la Moscova. În orice caz, între 1953 și 1994, el a asumat rolul de participant la mișcarea comunistă internațională (MCI) și a făcut, de aceea, cum o indică un tabel de la p. 165 a volumului, 116 voiaje în străinătate: 26 în URSS, 11 în Cuba, 8 în Bulgaria, 8 în RDG, 7 în Italia, 6 în Ungaria, câte 5 în România, Algeria și Nicaragua, 4 în Polonia, câte 3 în Cehoslovacia, Iugoslavia și RFG, câte două în

Belgia, Elveția, Spania, Mexic, Grecia, Congo și Mozambic și câte unul în Vietnam. Suedia, Finlanda, Japonia, Luxemburg, Bolivia, Liban, Madagascar, Portugalia, China, Coreea de Nord, Angola, Benin, Norvegia și Statele Unite. Unele cifre pot intriga, dar cele mai multe spun totul despre geografia politică a versiunii franceze a MCI. Dintre cele cinci vizite în România, prima – din 1964 – e doar consemnată. Cea de-a doua a avut loc în august 1967, când eroul cărții îl însoțește pe Waldeck Rochet, secretarul general din acel moment, cei doi având o întâlnire de două ore și 45 de minute cu Ceaușescu (p. 145). În 1968, liderul PCF nu e pe aceeași lungime de undă cu secretarul general al PCR în chestiunea atitudinii față de „linia sovietică”, fiindcă francezul e pro-Moscova, iar Ceaușescu e contra (p. 146). Tutela sovietică asupra „fratelui” francez e o constantă mai bine de două decenii, cât timp G. Marchais conduce partidul din Hexagon, dar care nu va încerca, observă Sophie Coeuré, să cunoască în profunzime URSS, mulțumindu-se cu limuzinele negre, hotelul de lux din Moscova, mesele acoperite cu catifea verde, sticla de apă minerală și sucurile de fructe oferite la congrese și recepții (p. 160). În România e primit în reședințele de vară de la Snagov și Neptun și e invitat să viziteze Canalul Dunăre – Marea Neagră, în timp ce Ceaușescu făcea băi de nămol, sau să meargă la vânătoare ori să joace șah, ceea ce, aflăm din volum, nu era tocmai pe placul interlocutorului său francez. Care trebuie, în schimb, să asculte

lungile expuneri ale dictatorului român despre succesele în plan economic sau social ale RSR. Secretarul PCF e conștient că, deși Ceaușescu cita obsesiv „neamestecul în treburile interne”, își băga nasul în politica din Franța, inclusiv felicitând-l oficial pe adversarul François Mitterrand pentru alegerea ca președinte în 1981. Tovarășul Marchais era deranjat, în momentul vizitei în România din 1984, constatând că ziarul *Scânteia* acorda mai puțin spațiu vizitei sale decât celei făcute de Thomas Sankara, efemer președinte al Voltei Superioare. În fine, în paginile consacrate vizitelor în România ale lui Marchais, Sophie Coeuré amintește că, imediat după Revoluția din 1989, presa franceză a republicat comunicatul oficial al întâlnirii din 1984, care pomenea „stima, încrederea și înțelegerea reciprocă” între cele două părți, silindu-l astfel să reacționeze pe secretarul general al PCF, care a minimalizat lucrurile, pomenind doar patru din cele cinci vizite și insistând că a fost vorba doar despre relații „de la partid la partid”,

care i-au consumat numai 12 ore din viață (pp. 170-172). Autoarea cărții trage o singură concluzie despre relația Ceaușescu – Marchais: francezul a fost perceput la București ca un opozant oarecare în interiorul regimului francez.

Din arhivele ministerelor francez, dar și român de externe, pe care le-am cercetat la rândul meu, reiese cam același lucru, cu o nuanță care merită indicată: cele mai frecvente discuții care au loc între PCR și PCF privesc sejururile pe litoralul Mării Negre, oferite de regimul Ceaușescu, într-un soi de concurență cu „frații bulgari”. Închei recomandând traducerea în română a volumului semnat de reputata specialistă franceză. E un model de analiză a mișcărilor politice. Iar figura lui Georges Marchais merită cunoscută nu doar fiindcă a fost un interlocutor al lui Ceaușescu, ci și întrucât a încarnat o versiune a Franței care azi nu mai e în circulație.

Cristian PREDA